

Ordfører Thoralf Dalseth:

SØRREISA KOMMUNE

gjennom 50 år.

Når en skal gi et oversyn av utviklingen i kommunen for de forløpne 50 år, er dette en så vidt komplisert affære at det er umulighet å gå i detaljer. En må nøye seg med endel streif av de viktigste begivenheter bygget på muntlige overleveringer, samt på gamle skrifter en har til disposisjon.

I tiden etter århundreskiftet var kommunen nettopp trådt ut av det en kaller slyngelalderen. Den ble egen kommune i 1886, utskilt fra Tranøy. Det var små bekymringer og små problemer rent kommunalt sett med våre øyne, men for de folk som satt midt oppe i det dengang kunne det vel fortone, seg alvorlig nok. For eks. i året 1905 behandlet herredstyret blant annet: «Skrivelse fra herredskassereren om at det ikke var penger i kassen til å betale jordmoderen resten av hennes lønn kr. 15,00. Besluttet enstemmig: Jordmoderen må vente indtil det kommer penge i kassene.»

På denne tiden ble jordbruket stort sett ennå drevet som naturalhus-holdning. Korn ble avlet på hver gård, kornet var «gudslånet» dengang. I fjøset passet Guri budeie på at kyr, okse og sauer fikk sitt, også avkastningen av husdyrholdet gikk for det alt overveiende til gårdens eget bruk. På låve og i stall forekom nok ennå nissen.

De som drev fiske brukte fremdeles åpne båter med årer og seil som framdriftsmiddel. Dette fremgår av herredstyrets vedtak i sak nr. 10 i møte den 11. april 1901. «Det besluttet at sende en Henstilling til Stortinget om at skaffe midler til Lån for Fiskere der kan skaffe sig Dæksbåde.»

På handelens område var det i distriktet begynt å gro fram flere småkjøpmenn, dette forårsaket at det store og vidt kjente 100 års gamle handelshus i Kløven just i disse år måtte avvikle!

Åndslivet var på denne tid representert og sentralisert i prosten Holmboe på Tranøy. (Han gammel—Holmboe i som det ennå heter blant gamle folk. Senere kom Lars Hetland og Lyder Iversen, men disse siste var visstnok tilreisende.

Av vegger, var det kun strekningen fra Straumen til Andsvatn som var ferdig, vegene Straumen — Lenvik grense og Straumen — Skøelv var såvidt påbegynt i årene fra 1906 og utover.

Årene går — motoren trenger seg inn i fiskefarkostene, dette ser ikke ut for å ha gått helt rolig for seg. En merker seg i den forbindelse herredstyrets uttalelse i sak: nr. 18 i møte den 3. april 1912 foranlediget ved skriv fra Amtmannen om bruken av motorer i Lofoten.

Beslutning enstemmig: «Herredstyret antar at motorlarmen eller støien av dampmaskinen ingen indflydelse har på at fisken ikke synes at stø sig paa fiskepladsene. Det væsentlige som volder forstyrrelse i saa maate er vistnok den voldsomme børns-kapsmasse. Av den grunn

bør der ikke utferdiges forbud mot maskinkraft paa fiskefartøier ved Lofotfisket.»

Ære være dem for det —.

Tidens hjul dreier videre. — Det ser ut for å være relativt gode år både på land og hav. Utviklingen begynner nå å melde sin ankomst også på det landvertse område med derav følgende betenkeligheter.

I herredstyrets møte den 16. juni 1913 ble som sak 44 behandlet: Andragende fra kaptein Schultz om igangsettelse av en automobilrute Finnsnes — Sørreisa — Setermoen og tilbake igjen.

Beslutning enstemmig: «Herredstyret har intet at indvende mot at der forsøksvis igangsettes en sådan rute, — dog maa kjørehastigheten efter mørkets frembrud ikke forhøies over 15 km. i timen, likesom herredstyret maa forbeholde sig at utgifter ved bygning av eventuelle holdepladse blir kommunen uvedkommende.»

Til dette er å bemerke, at en ikke kan finne at herredstyret senere har endret vedtaket, det skulle derfor ennå stå ved makt, såfremt ikke andre instanser har blandet seg bort i det kommunale selvstyre og forandret et enstemmig herredstyrevedtak.

I denne tid har det vært endel bergverksarbeide igang i fjellet mellom Skøelv og Tranøy Innland. Dette arbeide må vel nærmest karakteriseres som prøvedrift. Resultatet svarte antagelig ikke til forventningene for driften ble nedlagt, såvidt en kan se i 1913. For øvrig er tiden utover preget av stor aktivitet på vegbyggingens område. Ingen saker av noe større format har vært behandlet i denne tid før en når 1814 den 16. juni da har man som sak nr. 35 vedtatt: «Mot 3 stemmer bevilgedes kr. 25,00 som bidrag til innkjøp av et aeroplan til Nord-Norges forsvar.»

En merker seg at dette vedtak ble gjort enda mens ledende statsmenn kunne påstå at verdenssituasjonen aldri hadde vært så fredelig som nettopp da. — Det forringer ikke vedtaket, selv om det synes som at Amtmannen ikke har vært enig med flertallet, slik at i neste møte blir den gitte bevilgning inndratt.

De følgende år er det krigen som setter sitt preg på det kommunale liv. Dyrtid, rasjonering, matmangel for folk og fe. Men trua på at det atter må gå fram mot lysere tider er dog tilstede.

År 1918 den 27. februar ble behandlet som sak nr. 29: «Skrivelse om at herredstyret må ta belyningsforholdene under overveielse.»

Beslutning enstemmig: «Man indgaar med skrivelse til Bardu og Maalselven herredstyre om at alle tre herreder i forening kan indgaa til Staten med krav om at utbygge Bardufossen.»

Dette må kalles som et historisk vedtak når en ser på den utvikling som er skjedd på dette område siden da.

Så sluttet den første verdenskrig, og da meldte problemene seg med sin fulle tyngde. Disse etterkrigsår er de vanskeligste vår kommune har opplevd. Tvangsauksjoner, trussel om offentlig administrasjon og et utall av andre besværligheter tårnet seg opp i denne tid. Det

begynner å lysne sist i 30-årene, men så kom den nye storkrig som stagnerte den utvikling til det bedre som var kommet så godt igang. Begivenhetene fra 1940 til nå er folk så god kjenner av at en anser det for unødvendig å nevne noe om det.

Nå er de borte omtrent alle som styrte og stelte i kommunen for 50 år tilbake — det er livets lov.

— Vi takker dem for innsatsen og for det grunnlag de har gitt oss å bygge videre på.

50 år. — Det budsjettet som dengang var på kr. 12.960,00 til utligning på skattyterne er for inneværende år på kr. 900.000.00.

Jordmoren får idag muligens sin restlønn utbetalt uten herred styrevedtak, derimot er det nå andre næringsdrivende som må vente til det kommer penger i kassen. — Historien gjentar seg. — Handelsvirksomheten som dengang var på ganske få hender er på disse årene spredd utover den hele kommune — til beste for alle.

— Åndslivet er desentralisert — også til beste for alle —. På fiskeriets område er det ikke lenger årer og seil som er framdriftsmidlet, nå er det de hundreder hestekrefter som bringer yrketsutøvere fram og tilbake til de nære og fjærne fiskeplasser.

For jordbrukets vedkommende er utviklingen minst like stor. Nissen er erstattet med høykanonen, Guri budeie med melkemaskinen, «Gudslånet» er blitt Marshallhjelp — og oxen kan snart stikke pipa i sekk. —

Hvordan blir de neste 50 år?

Toralf Dalseth.